

De terugkeer van de Schager Rood, vergeten appelras

2 min leestijd

© Foto Theo Groot

Henk Houtman (94) van de Pomologische Vereniging Noord-Holland bij een exemplaar van de Schager Rood in Aartswoud. „Het is meer een keuken- dan handappel.”
Ed Dekker 15 okt. 2018

Vermaard waren ze eens, de Schager appels. In de zeventiende eeuw verkochten ze goed op markten in grote steden. Schager Rood heet het ras. Bijna niemand kent deze appels meer. Peter Groenveld (69) uit Schagen wil de Schager Rood nieuw leven inblazen.

„De Schager Rood heeft Schagen veel bekendheid gegeven. Ze werden hier massaal geteeld. Scheepsladingen fruit gingen jaarlijks naar Amsterdam”, vertelt Peter Groenveld. Voor de Historische Vereniging Schagen haalde hij de eigen appel uit de vergeethoek.

Boomgaarden

Hij wijst op oude kaarten van Schagen. „Heel veel boomgaarden stonden er, zeker bij boerderijen. Het Slot van de heren van Schagen had een ruime boomgaard. De jaarlijkse pacht leverde de heer zevenhonderd gulden op.”

© Archiefphoto Marianne Slot

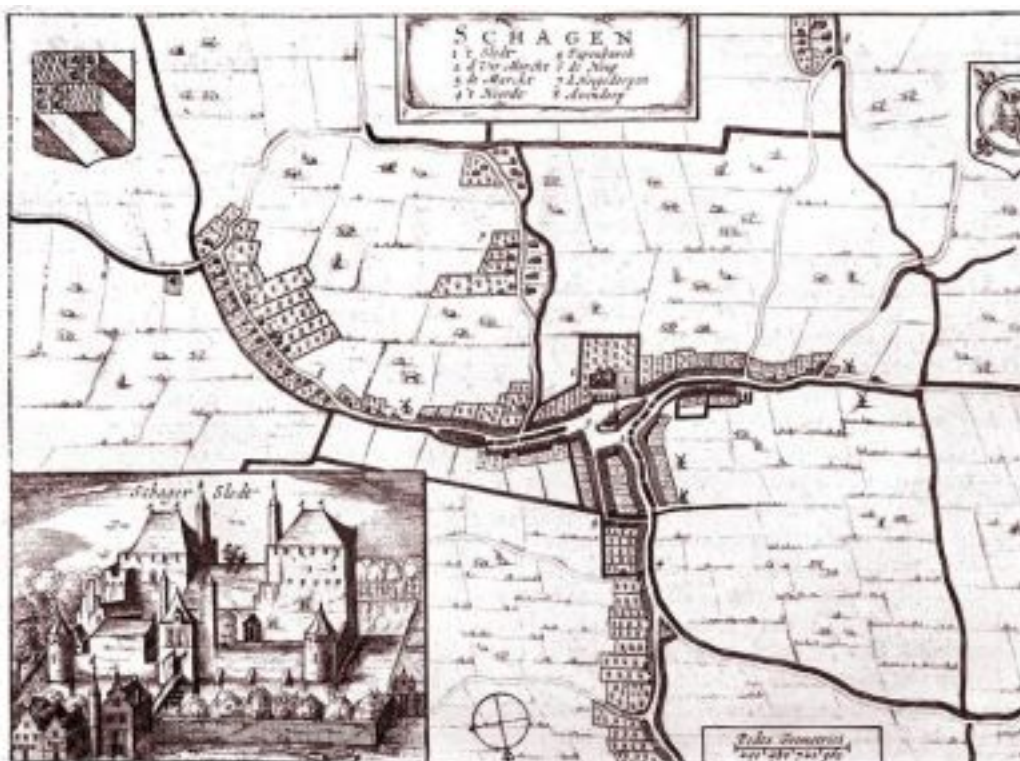
Jet Houtman met een mand vol Schager Rood.

„Schagen wordt in historische beschrijvingen geroemd om zijn 'schoone vruchtdragende' boomgaarden”, ontdekte Groenveld. „Een appelboom leverde in 1645 de eigenaar honderd gulden op.”

Schagen verdient de revival van de Schager Rood, vindt Peter Groenveld. „We hebben al de Schager messen en de Magnusfiets. In dit illustere rijtje past ook de Schager Rood. Deze appelboom komt nauwelijks meer voor. Alsof een bloeiend deel van onze plaatselijke historie is weggestopt. Daarom het initiatief om de Schager Rood weer te laten opbloeien.”

Najaarsveilingen

De hoogtijdagen van het ras waren na zeventiende eeuw voorbij, maar de appels bleven een handelsproduct. Ze werden lang aangevoerd op de groente- en fruitmarkt in Winkel. Groenveld: „Tot in de jaren dertig werd de Schager Rood ook verkocht op najaarsveilingen in plaatsen als Olst, Deventer en Utrecht. Alleen Zwaag bleef over, tot in 1941.”

© Kaart collectie Peter Groenveld

Overall in Schagen boomgaarden in 1632.

Na de oorlogsjaren wordt de Schager Rood niet meer genoemd. „De nieuwe wijk Groeneweg slokte eind jaren zestig de laatste grote boomgaarden van Schagen op. Met deze uitbreiding zal ook de Schager Rood hier zijn verdwenen.”

Zoektocht

In zijn zoektocht naar vergeten rassen stuitte de nu 94-jarige Henk Houtman uit Middenbeemster zo'n vijftien jaar geleden bij toeval op een exemplaar van de Schager Rood: in de boomgaard van boerderij Broedersbouw in de Beemster. Houtman is nog steeds actief bij de Pomologische Vereniging Noord-Holland. Die zet zich in voor het behoud van hoogstamfruitbomen. Door enten is deze fruitboom vermeerderd, maar de aanplant blijft beperkt.

— Markt te Winkel, 17 Oct. '99.
Aanvoer: 3 balen nep f 1.70 a f 1.75,
9 balen uien f 1.55, 25 zak blauwe
aardappelen f 0.45 a f 0.65, 15 zak
hallumer gele f 0.50 a f 0.60, 4000
slaboonen 0.12¹/₂ a f 0.15 per 1000.
158 manden vruchten: Schagerrood f 1.75
a f 1.80, rietperen f 1.70, zure reine
d'or f 1.40 a f 1.50, kleiperen f 1.— a
f 1.15, smidjes f 0.80 a f 0.85, zoete
veen f 1.50 a f 1.90, tulpappelen f 1.40
a f 1.80, Hollandsche belle fleur f 1.75
a 1.90, roggezoet l 1.40, Brabantsche

© Afbeelding collectie Peter Groenveld

'Schagerrood' op de veiling in Winkel, 1899.

Peter Groenveld achterhaalde in Noord-Holland de Schager Rood op een paar plekken. „Onze appels groeien in de Haarlemmermeer, in de Plesmanhoek. Daar worden historische gewassen verbouwd.

Assumburg

Het ras staat ook in de tuin van slot Assumburg in Heemskerk, bij buitenplaats Het Huis te Manpad in Heemstede en in de collectietuin in de Beemster van de pomologische vereniging. Dankzij deze club heeft ook Arjan Bossen uit Aartswoud er eentje staan bij zijn kampeer- en activiteitenboerderij Manuel Hoeve.

Groenveld hoopt de interesse te kweken van particulieren, bedrijven, volkstuinverenigingen en organisaties als Groei & Bloei. „Enten kan via de vereniging of een commerciële kweker in Drenthe. Het Clusius College in Schagen heeft al belangstelling getoond om ook te enten.”

Groenveld benaderde ook de gemeente. Groenambtenaar Ted Smit: „Wij hebben zelf nog geen Schager Rood, maar willen dat wel. Dit ras past prima in ons project 'Schagen groeit door'. De gemeente wil stevige hoeveelheden extra bomen, struiken en planten met eetbare vruchten planten.” De gemeente gaat ook de Schager Rood promoten bij scholen.

Paarsrood

De Schager Rood is een late appel. De pluktijd is eind september-half oktober. Voor Henk Houtman is de Schager Rood meer een keuken- dan een handappel. „De smaak is behoorlijk, maar niet meer dan dat. Een tikje zuur, fris. In de keuken doet-ie het prima. Hij heeft een paarsrode dekkleur.”